

קליינערמאן זיגט, אשר עמל ויגע שנים רבות בדעתה ובדורו כתבי יד קדשו, סגל גיונות דשים שלו ויש שהיו בידו כיון בחבורות לבדן, כמו באור דגהות למס' ערכין תמורה בנורות שהשיגם מאוצר דפניים של הר"ג מיה שמרי צוקערמאן זיגט מסאליב.

פי' הראב"ד למס' קנים ופי' הר"ה בעל המאור למס' קנים נדפס בספר חדשי נאונים קדמונים למסכת קדושין ד קושטאנטינא שנת ר'ש תק"ה. יקר המציאות מאד.

פי' הראב"ד למס' המיד (ע"פ הגדפס בפרא: בשנת תר"א. פי' הרא"ש למס' קנים המיד ומדות) יזכרו ע"י הר"ג מהר"ד אברהם אבא קליינערמאן חלפי נרסאות בש"ס. יזכרו ע"י הר"ג מהר"ד אברהם אבא קליינערמאן הנ"ל אשר אסף וקבץ נרסאות שונות מש"ס ישנים שונים. ובתוכם גם היבה נרסאות מלוקמות מלאור הגר"א לארבעה שו"ע.

ניסחאות כ"י במס' ספרים. ע"פ מס' ספרים כ"י שהיתה בידו העתקה מכ"י אחר הם בווען ע"פ מס' ספרים שהול' הוד" מללער ע"פ כ"י ישנים. נוסחאות ישנות ונוסחת הבבלי. ע"פ ירושלמי הגדפס ראשונה בווינציאה ד דניאל בומבירנו וע"פ הש"ס בבלי ד ווינציאה.

חדשי מדרש"ל על הרא"ש למס' שבת עירובין וניסין. כ"י אוצר הספרים של פסקי תוספות. כ"י על קלף יסן ועל הגליון. הרבה תשובות מדרש"ל ותוספות פסקי דנים.

באור הגר"א למשניות מהדיות אשר קבל מסנו תלמידו הג"ם כונס זל משקלאב ונעתק בכ"י הרד"ל זל. השגנו הכ"י ע"י הר"ג בתנ"י מהר"א שמואל לוריא שליט"א (המזל בדים ספרי הגר"א).

הגדוה למס' שבעות מהג"ם ליב ברוך והג"ם נח חיים צבי זל, השגנו הכ"י ע"י הג"ם רפאל נסע ראבינאוויץ הנ"ל. חדשים מהג"ם שמה מדעסיא זל. השגנו הכ"י ע"י נכדו הר"ח שוה הנ"ל.

מלכד כתבי יד מרביתו האחרונים אשר באו אלינו ע"י בניהם או י"ח, ומלכד החספות שכבר נזכר מקורן בהשער, או אשר באו בספרים נדפסים הבנויים אשר למותר לפרטם.

וראנו להזכיר קצת מהספרים הקדמונים מדפוסים הראשונים יקרי המציאות שהיו בידנו לתועלת ההדפסה, ויהיו לנו לעינים בנוסחאות ישרות ולביותר ההגהה המדויקת. היה:

(א) מסכתות רבות מדפוס ווינציאה משנת ר"פ רפ"ז.
(ב) סדר מועד, וסדר קדשים עם פרש"י לכ"ד 4° דפוס שאלוניקי, הוצאת בעהמ"ס עין יעקב.

(ג) מסכתות רבות מדפוס בריין ופפד"א תע"ה—תפ"ב שלמד בהן הגר"א זל וכתב עליהן את הגדוהו בעצם כ"ק.

(ד) כל הש"ס של הייעוב"ץ זל הנ"ל מדפוס פפד"ס משנת תע"ד עד תפ"ב, שסדר אותו הייעוב"ץ זל להדפסה עם ציונים מתחל ועד כלה, וכתב על גליונותיו את החדשו והגדוהו כנ"ל.

(ה) ספר הכמת שלמה (מהרש"ל) דפוס קראקא שנת ושלו"ה, הדפסה ראשונה.
(ו) חדשי מדרש"א (חדשי הלכות) ח"א (הדפסה הראשונה) דפוס ליובין ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה בחלם והגה עומד על היאור (שע"ב), ותתי התולתו יום ה' ב"ה ימים בחדש כסלו. כולל בתוכו סדר נזיקין כלי. מסדר קדשים ב' מסכתות חולין בבורות, מסדר נשים גדרים סוטה, מסדר מועד סיכה, ר"ח, מצילה, חגיגה, תענית, מ"ק. נשלים בכ"ה בחדש אדר שנת שע"ד. והגה ע"י אחיו של המהרש"א כמ"ד שאל שסעון בן מהר"ד ידורא הלוי זללה.

(ז) חדשי מדרש"א ח"ב (הדפסה הראשונה) כולל מסכת ברכות קצת מנחות, שבת עירובין, פסחים, יומא, ביצה, כתובות, גיטין, קדושין, נדפס בליובין שנת שפ"א, ונשלים יום ה' ב"ה אדר שנת שפ"א.

(ח) חדשי הלכות על מס' ביצה יבמות נדפס בברך קסן בבסליאה.
(ט) חדשי הלכות על מסכת נדה, נדפס בפראג. התחלתו ביום כ"ד ניסן שס"ב, ונשלים ביום כ' ב"ה לחדש אב שס"ב. וח"א לנדה ולגדרים, נשלים ביום ה' ר"ח אדר שס"ב.

(י) חדשי אנדרות לדינ"ל (הדפסה הראשונה) חלק א' נדפס בליובין בשנת לא ימוש ספר התורה הזה. חלק ב' נדפס בקראקא בשנת כ"י נגלה הדי"ה א' שמואל.

(יא) משניות עם פירוש הרמב"ם (לבדו) דפוס נאפולי שנת רנ"ב (נמר בדפוס אידל דרשם קודם גירוש ישראל מספר).

(יב) משניות עם פירוש הרמב"ם, ופי' הר"ש (על יצום וסוה"ה) והראב"ד הר"ש (על עירובין) דפוס ווינציאה הוצאת דניאל בומבירנו בשנת ש"ז.

(יג) משניות עם פי' הרמב"ם והר"ע"ב סדר נזיקין קדשים מהדוה, ד' מצפונה שכ"א—שכ"ג.

(יד) משניות עם הפירושים הנ"ל באותיות מרובעות ד' ווינציאה שנת מש"ך (שפ"י).
(טו) מעדני טלך, לפלפול תרפתא לסדר נזיקין (והסב שמו א"ח כ"ע מעדני יר"ם) דפוס פראג, שנת ב"א שלום, שהוציאו המחבר ראשונה לאור והגה ע"י בנו הג"ם אברהם העליר זל.

בהשגם דרשים דפוס ווילנא וזן לא העתקתי. ודנה בסמתי בהסד הבורא כי ימצא הכתיב רב עונג כי יאירו עיניו בהגהות והפירושים היקרים ה יאיר עיני לרבוץ עסקי מדות תורתו הקדושה כמ ש גל עיני ואכילה נפלאות סתירה יקרים כי מצותך אמן עכל.

פי' מדרש"ל על הרא"ש למסכת שבת עירובין וניסין, כ"י אוצר הספרים של השוה"ה הנ"ל פסקי תוספות כ"י יסן, מאוצר דפנים של השוה"ה הנ"ל. נוסחת כ"י למסכת סופרים, נעתק לנו מכ"י וויען, גם באו בו הרבה נוסחאות מכ"י שנזכרו בתוספתא של ע"י דיר מילער הנדפס בווינו.

הגדוה וחדשי רבינו יעקב עמדין זל (הרעבין)

נעתק מעצם כיון מגליון הש"ס ירו, אשר סידר אותו להדפסה. וזה יסון בעל תולדות יעב"ץ ברשימת ספריו: קולין של סופרים כי דרשים ובאורים והגהות על הגם רשי ותוס כולל ה' כרכים ונמצאים באוקספורד נרסם במקומות הרבה בספרי בשם ד"ר (הדושי נמרא). עי' אהם שמים שבעות, סוף בבורות, חולין פרק יא, משנה להם פאה. ע"ש חלמוד בבלי דפוס פפד"ס ואמר שנת תע"ז) עם חדשי רבינו על דגליון ככ"י ומצוין כולל מחל ועד כלה גם ברשי והתוס' והרא"ש ופי' המשניות להרמב"ם ופסקי הרא"ש ובצינו קריאה בכתובת עצם ידו הקדושה. והש"ס הזה היה בדעתו להדפיסו בכתוב מאתו על שער הגם ברכות, למען ירוץ כל הלימד, ובסופו נמצא הסכמה קצרה מאחד מרבני דורו עליו עם הרם שלא יודפס כסוהו מאור עד עשר שנים, והתוס' הצעיר יוסף, והמלה הבאה אחריו לא יכלנו להפטר ועי' בשוה"ה אות י סי' 204 עכל בעל תולדות יעב"ץ.

ודנה הש"ס הזה נהגלגל ונמצא ת"י המדפיסים האחדים לעווינון (בעלי דפוס פרופוס) באמסטרדם, ובהשתדלות הר"ה ברי השוה הנריב מוהר"י אליעזר ליפמאן פרינס באמסטרדם שליט"א אשר מרח לטובת הש"ס, קנינו את הש"ס מוהר"ם, אם אף מוהר"ם, אבל אין ערך ליקרת ערכו, היקר מזהב וספר רב. וראינו ליטוב להעתיק כאן את אשר כתב הייעוב"ץ זל על שער המסכת ברכות בשם הנ"ל, וזה לשונו: ברכנו גם אני אבי שבשמים, מברכות שמים מעל גתן וזרע לוורע אמת, אוזרע לצדקה ואקצר לפי הסד, ותורת חסד על לשוני, יומי ולילי שבעתי ושני, בל תמוש ממני ומצאצאי ובני, לדור דורים אהי אני וזרעי לאות ולמופת בישראל כמשפחות סופרים ומשנים מלמדי תורה ברכים מגדולי תורה ומאדריה, וגא (נמחק איזה תיבות) ולא תשכח ממני לעולם (כאן נמחק איזה תי). וזכור בלב ובמעשד שמו האל אב רחמן וזכו ללמד עים ללמד ולשמור ולעשות ככל הכתוב בספר התורה הזאת וגמור וחזור לראש תור חלילה, תמיד כל הימים וכל הלילה לא נחשה מתורת ה' הנכבד והנורא הזה ליראה ממנו ולאחבה אותו כלב תמים, ואהה משמים תשבע לאשר עבדך מתפלל לפנק ומלאת לחמיו ופשעיו אשר עשה, ומנחה הדביקה (נמחק איזה תי) עוד רבות בשנים הבאות האלה, שמה נפש עבדך ורפא שברון רוחי, יעלה לרצון על מזבחך מוהר לכבי רגועי מוכה וחלש ומעונה נש ודוא נענה יעב"ץ אלאטונה. חסר כאן איזה תיבות..... רבים מתנאים ואמוראים (נמחק איזה תי) הדינים והלכות כנון בשיעורי מדות רשבת שמספר זכר מורה על טפחים ודנקבה על אמות ויצא משבש הזה להחרי איסור ברת וסקילה וכן להיפך דרך משל אם תאמר רח"י נדור ארבע על ארבע נכזה עשר או עמוק עשר המוכן הוא באמות, והרי בכך אתה פוטרו ומחיר לטלפל ממנו לזהר בפחות משיעור זה והוא דפך האמת כי שיעור האמור רוא טפחים. וכן להחמיר אלא כדן כנון ששנינו כל פרצה שהיא כעשר אמות אם תקרא כעשרה מוכן ממנו טפחים ותבא לחייב מיתה או חמאת בתם. ושבוש זה רבו פארותיו גם בהלכות סומאה וטהרה וכמעט בכל התורה לכן צריך שמירה יתרה. וכן עשו פעמים רבות בהשטת וי' מן המלה הראויה לה, כנון תיבת זכין לאדם בלי וי' מהשגירו בפי הכל לקרוא וכן בקמן כרעוה מלת תבין לאדם, וזה אמנם טעות מוחלטת כי לא במאונס יסאו יחד שתי התיבות רללו, הראשונה נבחי למיד היא ומשפחה זוכים בחולם היוין במשקל עושים כונס, והשנית מנחי עין הדיח קמוצה על משקל קמים, שבים ועדז..... רבים מאד.

אח"כ כתב: לזכרון איה לרחוב צערי עמודי הדפים והשוות כדי שלא יהא המקום צר לתיבות למען יהיו כמלאותם ולא יהיו מקוצרות גם לפנות מקום לנקודות המפסקות שלא יהיו נדחקות עכל. — כ"ז כתב על שער הגמ' מסכת ברכות דפוס אכשטרדם הנדפס בשנת ערך"ה נאמנה. ועל שער מס' יומא כתב: ותוספת של מס' זו הם מרבנו מאיר מרטנבורג, ועל שער מס' תענית כתב: ותוספת של מס' זו אחרונים מאד שמכאיום מיר א"ח. ועל שער מס' תענית כ"י: תוספת של מסכת זו מרבנו אלתנ כנו של ר"י דוקן: ועל שער מס' סוטה כ"י: נראה שהם מעשה היא אחיו של ר"ם מריב. ועל שער יתר המסכתות לא כתב כלום.

באור הגר"א זל למסכת ערכין ובבורות ותוספות להגדוה הגר"א זל וביותר לסדר זרעים ושקלים ותמורה, מעצם כ"ק. יש שנעתק מגליון הש"ס שלו, אשר כמה מסכתות ממנו ריו בידו דגם יהודה בברך זל מסיני בעל נמוקי הגריב וקנינו אותם מבניו יחי והעתיקם הג"ם אברהם אבא